

naše teme

Paolo Martinelli, OFMCap

Jedinstvo duhovnoga života redovnika prezbitera

Izvorni znanstveni rad

Ova studija razmatra lik redovnika prezbitera s obzirom na stanovitu nelagodu nazočnu u njegovu duhovnom životu, kada on ne uspijeva skladno pojmiti vlastiti redovnički život i svećeničku opstojnost; nastoji se raščlaniti moguće uzroke toga i prepoznati ono što može pogodovati jedinstvu njegova duhovnoga života.¹

1. Pogled unatrag

Opće je uvjerenje da crkveno učiteljstvo i teološko razmišljanje od II. vatikanskog koncila nisu u velikoj mjeri tematizirali lik redovnika prezbitera u životu Cr-

¹ Premda kadšto razmatramo gdje koje povijesne razvoje, u ovoj raspravi ne ćemo ulaziti u srž pitanja koja se odnose na probleme glede činjenice da u redovničkom životu postoji lik redovnika svećenika i njegova prikladnost s obzirom na kontemplativni, aktivni život, na klerikalne, laikalne i svjetovne institute. Ovdje, pak, stavljamo u središte pozornosti nužnost da redovnik svećenik živi u dubokom duhovnom jedinstvu dva vida identiteta s obzirom na poziv. Za povijesni put u tom pogledu upućujemo na natuknicu, napisanu od više ruku: Sacerdozio, u G. PELLICCIA - G. ROCCA (izd.), Dizionario degli Istituti di perfezione, VIII, Edizioni Paoline, Roma 1988, 48-97, s opsežnom bibliografskom dokumentacijom.

kve.² U stvari, ako s tim u vezi razmotrimo koncilске tekstove i učiteljske dokumente koji su uslijedili, oskudni su osvrti na redovnika pozvana na ministerijalno svećeništvo ili na prezbitera koji prigrljuje redovnički život. Nisu, dakako, izostala učiteljska i teološka promišljanja o odnosu između raznih životnih stanja, o uzajamnosti koja postoji između kršćanskih laika, redovnika i svećenika. S time u vezi sjetit ćemo se održavanja većeg broja sinodalnih skupova o raznim zvanjima i životnim stanjima u Crkvi.³ Uostalom, unutar uravnotežene ekleziologije zajedništva svako životno stanje izražava nešto bitno za drugoga i svaki oblik zvanja ima potrebu onoga drugoga da bi mogao biti on sam.⁴ Posljednjih je godina zapažen porast broja skupova i prinosa koji su uzimali za temu položaj redovnika prezbitera.⁵ Nesumnjivo je i svećenička godina,

² Simptomatično je da Dizionario teologico della vita consacrata, uredili A.A. RODRIGUEZ - J.M. CANALS CASAS, talijansko izd. priredili T. GOFFI - A. PALAZZINI, Ancora Editrice, Milano 1994, ne sadrži nijednu natuknicu koja se odnosi na redovnika prezbitera / prezbitera redovnika / svećeništvo ili slične pojmove. Isto neka bude rečeno za Supplemento al Dizionario Teologico della Vita Consacrata, prir. G. F. POU, Ancora Editrice, Milano 2003.

³ Podsjetimo da je skupština Sinode 1971. imala među obrađenim temama "ministerijalno svećeništvo"; sinodalna skupština 1987. izabrala je temu poziv vjernika laika u Crkvi i u svijetu; skupština 1990. produbila je formaciju svećenika u naše doba; skupština biskupa 1994. proučavala je posvećeni život u Crkvi i u svijetu. Osim toga, određenu vrijednost za teologiju životnih stanja ima i sinodalna skupština o obitelji (1980.) i o biskupstvu (2001.). Da se shvati bogatstvo tih skupština, neka se imaju na umu nastali dokumenti, posebice posljednjsinodalne apostolske pobudnice.

⁴ Ta slika uzajamnosti između različitih životnih stanja u Crkvi posebno je izražena u IVAN PAVAO II., *Christifideles Laici*, 55: "U Crkvi-Zajednici ta su životna stanja međusobno tako povezana da su usmjerena jedno drugomu. Dubok im je smisao zacijelo zajednički, dapače jedinstven: biti način na koji živjeti jednako kršćansko dostojanstvo i sveopći poziv na svetost u savršenstvu ljubavi. Ti su načini zajedno različiti i komplementarni, budući da svaki od njih ima svoju izvornu i nezamjenjivu fizionomiju i ujedno svaki od njih dolazi u odnos s drugima i njima na službu. Tako laičko životno stanje ima svoju specifičnost u svjetovnoj naravi, a svoju crkvenu službu ostvaruje u svjedočenju i u dozivanju u pamet, na svoj način, svećenicima, redovnicima i redovnicama smisao koji zemaljske i vremenite stvarnosti imaju u Božjem spasenjskom naumu. Ministerijalno svećeništvo, sa svoje strane, trajno je jamstvo sakramentalne prisutnosti, u različitim vremenima i mjestima, Krista Otkupitelja. Redovničko stanje svjedoči eshatološku narav Crkve, to jest njezinu napetost prema kraljevstvu Božjem, koje biva predoznačeno zavjetima čistoće, siromaštva i poslušnosti."

⁵ Usp. monografski broj časopisa *Sequela Christi. Periodica Congregationis pro institutis vitae consecratae et societatibus vitae apostolicae* 35/2009, 2, naslovljen *Ordine sacro e vita consacrata. Nello stile di Cristo e del suo Vangelo*; usp. također *CONFERENZA ITALIANA SUPERIORI MAGGIORI* (izd.), *La situazione del religioso presbitero nella chiesa oggi*, Il Calamo, Roma 2005. Oba teksta sadrže različitu bibliografiju o temi.

koju je htio Benedikt XVI., bila pogodna prigoda za promišljanje duhovnog života svećenika pripadnoga nekoj ustanovi posvećenog života.

Oskudna tematiziranost naše problematike mogla bi se djelomično objasniti nezapažanjem njezine problematičnosti kroz dugo vrijeme, a djelomično kompleksnom poviješću odnosa između životnih stanja u kršćanina.⁶ U stvari, modernost je doživjela razvitak koji nije bio bez napetosti između raznih sastavnica života Crkve i između same Crkve i položaja laikā.⁷ Valja imati na umu s time u vezi kako upravo na početku modernoga doba nailazimo na sukob između protestantske reformacije i Katoličke crkve baš oko različitih likova zvanjā. Zbog luteranskog negiranja ministerijalnog svećeništva i ustanove monaštva Trident-ski koncil, a pogotovo potonja barokna teologija, snažno ističu ta dva životna stanja posebnoga posvećenja, čineći očitim, na taj način, jak diskontinuitet između njih i krštenja, zajedno s laičkim položajem.⁸ Teškoća u potpunom shvaćanju subjektivnosti krštenja na teološkoj razini prepleće se i sa sve sekulariziranim shvaćanjem same laičnosti; ta riječ po sebi kršćanska postaje izražajna u smislu autonomije ljudske i društvene realnosti od kršćanskog iskustva («etsi Deus non daretur»), sve do otvorene odbojnosti prema njemu (laicizam).⁹

Već prije II. vatikanskog koncila neki teolozi iznijeli su na vidjelo kako je to razdvajanje, tipično za suvremeni svijet, između religijsko-kršćanskog i svjetovnog elementa pridonijelo osobitoj «klerikalizaciji» posvećenog života,¹⁰ koju du-

⁶ Usp. P. MARTINELLI, La relazione tra consigli evangelici e presbiterato. Alcune note teologiche nella prospettiva della teologia degli stati di vita, u I. ASIMAKIS (izd.), *Donorum commutatio. Studi in onore dell'arcivescovo Ioannis Spiteris per il suo 70mo genetliaco*, Thessaloniki 2010, 565-586.

⁷ Usp. G. CANOBBIO - F. DALLA VECCHIA - G.P. MONTINI (izd.), *Gli stati di vita del cristiano*, Brescia 1995; J.C.R. GARCIA PAREDES, *Teologías de las formas de vida cristiana. I: Perspectiva Histórico-Teológica*, Madrid 1996.

⁸ Usp. G. CANOBBIO, *Laici o cristiani? Elementi storico-sistematici per una descrizione del cristiano laico*. Seconda edizione riveduta e ampliata, Brescia 1997.

⁹ Usp. P. HAZARD, *La crisi della coscienza europea*, Milano 1968; W. PANNEBERG, *Cristianesimo in un mondo secolarizzato*, Brescia 1990; F. BOTTURI, *Secolarizzazione e nichilismo*, u *Vita e Pensiero* 1997, 1, 22-32. Usp. također, još opširnije, R. SCHAFFLER, *La critica della religione*, u W. KERN - H.J. POTTMEYER - M. SECKLER, *Corso di teologia fondamentale. I: Trattato sulla religione*, Brescia 1990, 134-156 i M. SECKLER - M. KESSLER, *La critica della rivelazione*, u W. KERN - H.J. POTTMEYER - M. SECKLER (izd.), *Corso di teologia fondamentale. II: Trattato sulla rivelazione*, Brescia 1990, 28-65.

¹⁰ Usp. npr. H.U. VON BALTHASAR, *Der Laie und der Ordensstand*, Einsiedeln 1948. Riječ "klerikalizacija" shvaća se ovdje u dvostrukom značenju: kao povećavanje broja klerika unutar redovničkih redova i kao isključenje nekleričkih zavjetovanja od strane članova.

gujemo nadalje švaćanju studija teologije i prezbiterata kao posebnosti prikladnih, gotovo isključivo, redovnika s intelektualnim sposobnostima.¹¹

Odatle je razumljiv i slab lik «braće» neklerika, i u redovničkim redovima koji su izvorno nastali kao laikalni; takva situacija ostaje barem do vremena koncilske obnove i ne prestaje pokazivati problematične elemente i danas. Suvremeni rascjep, tipičan za Zapad, između «svjetovnog» svijeta (*weltliche Welt*) i religije doveo je i unutar života kršćanskog naroda i redovničkih redova do uvjerenja po kojem se «stručnjak za stvari vjere» ne smije baviti onim što se sad već shvaća kao odvojeno od vjerske sfere.

Kao što je poznato, stanovita «revendikacija» svjetovne kompetencije od strane osoba vezanih evanđeoskim savjetima bila je svojstvena znakovitoj pojavi svjetovnih instituta.¹² Počevši već od druge polovice 19. stoljeća, kako tvrde apostolska konstitucija *Provida mater ecclesia* i motu proprio *Primo feliciter*, koji im uređuju oblik, postaju zbiljom u osoba angažiranih u prakticanju savjetâ, a obilježje im je svjetovnost.¹³

Jedna druga pojava vrijedna spomena jest napetost koja se obistinila počevši od prvih desetljeća 20. stoljeća u vezi s promicanjem *duhovnosti dijecezanskoga klera* od strane nekih teologa i biskupa,¹⁴ smatrane višim oblikom duhovnosti od one koju nje-

¹¹ Usp. n.m. Naprotiv, dosta je misliti na tradicionalno zanimanje monaškog svijeta prije i prosjačkih redova zatim za kulturu, za umjetnost, za tehniku i za znanost.

¹² Usp. M.T. CUESTA POLO, Istituti secolari, u A.A. RODRIGUEZ - J.M. CANALS CASAS (izd.), Dizionario teologico della vita consacrata, tal. izd. priredili T. GOFFI - A. PALAZZINI, Milano 1994, 866-882. G. MOIOLI, "Consacrazione" e "secolarità": problema degli istituti secolari o problema ecclesiologico?, u A. OBERTI (izd.), Gli istituti secolari nella chiesa oggi, Roma 1979, 11-51.

¹³ Usp. Pio XII., *Provida mater Ecclesia* (2. veljače 1947.), Apostolska konstitucija, u AAS 39/1947, 114-124; Pio XII., *Primo feliciter* (12. ožujka 1948.), motu proprio, AAS 40/1948, 241-243; usp. također H.U. von Balthasar, *Das Ärgernis der Laienorden*, u *Wort und Wahrheit* 1951, 4, 485-494.

¹⁴ Treba se sjetiti prije svega kardinala D. MERCIERA (*La vie interieur. Appel aux âmes sacerdotales. Retraite prêchée à ses Prêtres*, Bruxelles 1918), koji predlaže da se svećeništvo vidi kao nadređeno redovničkom staležu; zato predlaže promjenu naziva: od svjetovni kler u dijecezanski kler. Prijedlog koji je naišao na posebno oduševljenje. Mercier citira samo Tomin odlomak II II q 184 a8 izostavljajući tomiste suprotna pravca i tvrdi: morajući sudjelovati u činu biskupa ukoliko je *Sponsus Ecclesiae*, prezbiter sudjeluje i u njegovu stanju ukoliko je više u odnosu prema redovnicima. Ne nedostaju u tekstu napadi na pozive redovnika, koji u zavjetima govore ono što je već uključeno u krštenju; dok bi klerikat bio jedini pravi poziv da se izide iz normalnog kršćanskog stanja u svijetu. Mercierovi učenici razvijaju njegove ideje u istom pravcu: E. MASURE, *De l'émminente dignité du sacerdoce diocésain*, Paris 1938; G. THILS, *Le clergé diocésain*, Bruges 1942 i *Nature et spiritualité du clergé diocésain*, Bruges 1946. Za švaćanje podrijetla toga stava, usp. G. Moioli, *Linee storiche della spiritualità presbiterale nell'età moderna*, u *ISTI, Scritti sul prete*, Milano 1990, 195-219; A. VALSECCHI, *La spiritualità del clero diocesano nella teologia da San Tommaso a Suarez*, u *La Scuola Cattolica* 91/1963, 417-468.

guju redovnički redovi. Prva obilježena predanošću pastoralu, a druga usmjerena na osobno savršenstvo. Reakcija redovnika teologa nije se dugo čekala; ona podsjeća na kristološko marijansko obilježje evanđeoskih savjeta i naglašava u samoj duhovnosti dijecezanskoga klera elemente po sebi vlastite predaji redovničkog života.¹⁵

2. Precizacije II. vatikanskog koncila

Prinos II. vatikanskog koncila nije se izravno posvjedočio na problematikama u vezi s redovnikom svećenikom. Usprkos tome, dozvao je u svijest bitne elemente glede zvanja, identifikacije životnih stanja i njihovih odnosa. Prije svega mora se podsjetiti na važnu tvrdnju u *Gaudium et spes* 22, često navođenu u učiteljstvu Ivana Pavla II., bremenitu naznakama o zvanju: «Krist, novi Adam, u samoj objavi Oca i njegove ljubavi potpuno otkriva također čovjeka njemu samom i očituje mu *njegov uzvišeni poziv*.» Tu, čini se, namah biva prevladana teška baština modernog kanona koji artikulira ljudski element i onaj kršćanski u smislu razdvajanja: «Stvarno jedino u otajstvu utjelovljene Riječi postaje jasnim otajstvo čovjeka.» Ovdje se radi o temeljnom kristocentrizmu što ga predlaže II. vatikanski koncil, razrađuje posebice *Dei Verbum*, u svojem potpunom vraćanju na zvanje: «Konačni je poziv čovjekov zaista samo jedan, i to božanski.»¹⁶

Na tom čvrstom temelju valja zapaziti odlučnu ustvrđenost središnjosti krštenja (LG II) i prema tome pozvanosti svih vjernika na svetost (LG V). Polazeći od toga temeljnog poziva svakog krštenoga, posebne se pozvanosti predstavljaju u svojim tipološkim obilježjima. Posebice je inovativna recepcija teologije laikata s uvođenjem vlastite vrijednosti svjetovne naravi.¹⁷ S našega gledišta, što se tiče lika prezbitera, treba istaknuti barem dvije stvari: prije svega njegove crte dobivaju konotacije s obzirom na istaknutost lokalne Crkve, na pastoralnu zauzetost, na lik «dobroga pastira» pa onda i svećenika koji sržno izražava svoje poslanje bitno u «brizi za duše». Potonje teološko promišljanje ministerijalnog svećeništva vidjelo je, čini se, barem djelomice, u dijecezanskom svećeniku dušobrižniku emblematski lik prezbitera u smislu koncilskog zahtjeva.¹⁸ Ono međutim na što manje

¹⁵ Kao odgovor intervenira Carpentier, DI, koji podsjeća da se iste dužnosti odnose na svjetovni (dijecezanski) kler i na regularni; Nicolas, OP, podsjeća da je posluš potreban dijecezanskom svećeniku preuzet od redovnika. Von Balthasar dodaje svemu tomu činjenicu da bi poistovjećivanje više duhovnosti s dijecezanskim klerom zanemarilo žensku nazočnost počevši od same majke Božje: usp. H.U. VON BALTHASAR, *Gli stati di vita del cristiano*, Milano 1984, 282.

¹⁶ Isticanja su u navodu GS 22 naša.

¹⁷ Usp. konstituciju *Lumen gentium* IV i dekret *Apostolicam actuositatem*.

¹⁸ Tu je perspektivu iznio na vidjelo nadasve E. Castellucci, *I religiosi presbiteri: aspetti storici ed elementi teologici*, u *CONFERENZA ITALIANA SUPERIORI MAGGIORI* (izd.), *La situazione del religioso presbitero nella chiesa oggi*, Roma 2005, 39-90; ISTI, *Il ministero ordinato*, Queriniana, Brescia 2002.

upozorava literatura općenito jest da se sam lik svećenika u svojem duhovnom proživljavanju povezuje s prakticiranjem evanđeoskih savjeta. U stvari, neprekidno učenje učiteljstva, posebice od Ivana XXIII.¹⁹ do *Presbyterorum Ordinis*²⁰, od *Pastores dabo vobis*²¹ do nedavnog pisma Benedikta XVI. o najavi svećeničke godine²², uklonilo je svaku sumnju o činjenici da je prakticiranje evanđeoskih savjeta, koje obilježava po sebi redovnike, odlučujuće i za duhovni život prezbitera. On će, dakako, biti pozvan da ih živi shodno specifičnom vlastitom položaju.

Što se tiče životnog stanja redovnikā, kao što znamo, Koncil je, bilo u VI. glavi konstitucije *Lumen gentium* bilo u dekretu *Perfectae caritatis*, htio opisati taj oblik života kao *posebni poziv* u odnosu prema *sveopćem pozivu* krštenoga,²³ obilježen izričitim obvezom (sa zavjetom ili drugim oblicima veza) prakticiranja čistoće, siromaštva i poslušnosti prema pravilu i konstitucijama vlastite ustanove. Time je postavljen temelj za obnovljeno *shvaćanje života redovnikā u odnosu prema evanđeoskim savjetima kao u sebi potpunog stanja*.

U toj perspektivi treba čitati odlomke koncilskih tekstova o *nepripadnosti* redovničkog života kao takvog hijerarhijskom ustrojstvu Crkve, o njegovoj *ne-srednjosti* između hijerarhije i laika, o njegovoj dostatnoj *identifikaciji u evanđeoskim savjetima*.²⁴ Takvo postavljanje zacijelo je usvojila i Sinoda iz 1994. i susljedna poslijesinodalna apostolska pobudnica *Vita consecrata*.²⁵ Sve ako izbija u većem broju točaka ovog teksta zamršenost raščlanjivanja između laičke i svećeničke sastavnice, u odnosu bilo prema preciznim povijesnim evolucijama nekih ustanova bilo prema sadašnjem oblikovanju kanonskoga prava koje, premda priznaje kako posvećeni život u sebi nije ni klerikalni ni laikalan, ipak priznaje samo dvije tipologije ustanova: laikalne i klerikalne (CIC, kan. 588).²⁶

¹⁹ Usp. IVAN XXIII., *Sacerdotii nostri primordia* (1. kolovoza 1959.), u AAS 51/1959, 545-579.

²⁰ Usp. PO 15-17

²¹ Usp. PDV 27-30.

²² Usp. Lettera del santo padre Benedetto XVI per l'indizione dell'anno sacerdotale in occasione del 150° anniversario del "dies natalis" di Giovanni Maria Vianney (Vatikan, 16. lipnja 2009.).

²³ Usp. posebice br. 42, "zglob" između gl. V i VI *Lumen gentium*.

²⁴ Usp. posebice LG 43-44; PC 10.

²⁵ *Vita consecrata* 60: "Prema tradicionalnom nauku Crkve posvećeni život po svojoj naravi nije ni laikalan ni klerikalni, i zato 'laikalno posvećenje', kako muško tako i žensko, tvori stanje u sebi potpuno zavjetovanja evanđeoskih savjeta. Ono stoga ima, bilo za osobu bilo za Crkvu, vlastitu vrijednost, neovisno o svetoj službi".

²⁶ Usp. još *Vita consecrata* 60-61. Znakovita je posebice problematika izložena u br. 61: "Neke redovničke ustanove, koje su se u izvornoj zamisli utemeljitelja oblikovale kao bratstva u kojima su se svi članovi – svećenici i nesvećenici – držali međusobno jednakima, s

3. Otvorena pitanja o duhovnom životu redovnika prezbitera

Koje su učinke proizvele precizacije Koncila i potonjeg učiteljstva u vezi i s novim situacijama u kojima se našao posvećeni život u sljedećim desetljećima? Prije svega ako je istina da su II. vatikanski i potonje učiteljstvo produbili važnost shvaćanja redovničkog života kao potpunog stanja s obzirom na evanđeoske savjete, ipak to nije uklonilo identitetsku nevolju, zbog nekih vidova koji još i sada traju, u vezi s biti redovničkog života, s njegovim eklezijalnim smještanjem²⁷ i s problematikama u vezi s njegovim brojčanim redimenzioniranjem, nadasve na euro-atlanskom prostoru. Sami pokušaji od strane članova ustanova redovničkog života da preuzmu svjetovna zvanja i također laičke oblike postojanja, u desetljećima neposredno nakon Koncila, dalo je dosta kontroverzne rezultate. U stvari i lik brata, usprkos uložnim formacijskim naporima, nije, čini se, našao postojane autentične nesvećeničke profesionalnosti. Doista, vrjednovanje redovničkog brata često se potvrđivalo jedino u većoj i zacijelo prikladnoj teološkoj pripravi i s primanjem služba liturgijskog, katehetskog i karitativnog tipa. U potvrdu svega tome govori i statistički podatak o otežanom uzdržavanju od strane muških laičkih ustanova kao i činjenica da zvanja u redovnički život još i danas većinom nose obilježje u smislu prezbitera.²⁸

Redovnik prezbiter, nadasve na zapadu, ima se tako suočiti s nizom znakovitih napetosti: suočen je sa željom «deklerikalizacije» redovničkog života, nadasve u ustanovama izvorno nekleričkim, bilo u smislu da pogoduje porastu zvanja braće bilo u smislu veće jednakosti unutar redovničkih zajednica, nadasve s obzirom na podjednak pristup različitim službama u redu. Osim toga, mora se suočiti s isticanjem, na ekleziološkoj razini, lika dijecezanskog svećenika u dušobrižništvu kao paradigme svećeničkog poslanja. Ovdje nastaje očito ne samo pastoralni problem za redovnika prezbitera nego još prije problem duhovnog života i jasno-

vremenom poprimile različitu fizionomiju. Te ustanove, zvane 'mješovitima', treba da, na temelju produbljenja vlastite utemeljiteljske karizme, procijene nije li prikladno i moguće vratiti se izvornom nadahnuću. Sinodalni oci izrazili su želju da se u tim ustanovama svim redovnicima prizna jednakost u pravima i obvezama, izuzevši one što proizlaze iz svetoga reda».

²⁷ Usp. P. MARTINELLI, Sull'«essenzialità» (o «necessità») della vita consacrata nella Chiesa per il mondo. Note per una ricerca che continua, u *Religiosi in Italia* 346, 2005, 32-46.

²⁸ Usp. zanimljivu statističku studiju, prema geografskim područjima: G. DALPIAZ, Presenza dei presbiteri nella vita consacrata. Note sociologiche, u *Sequela Christi* 35/2009, 2, 285-297. Kao primjer za franjevačku obitelj vidjeti A. GRAZIOLI, La situazione della vocazione francescana oggi nel mondo: uno sguardo d'insieme, u P. MARTINELLI (izd.), *La vocazione francescana oggi nel mondo: sfide e prospettive*, EDB, Bologna 2011 (u tisku).

će glede vlastitog identiteta s obzirom na poziv. Nalazi se, čini se, na neki način razdijeljen između preuzimanja dijecezanskog značaja svećenika, u slučaju da je izravno uključen u pastoralno područje, i želje da povрати identitet posvećenog života obilježenog prakticanjem savjetâ shodno određenoj karizmi.

Samo razmišljanje unutar ustanova posvećenog života, usprkos određenom zalaganju, nije, čini se, iznašlo nove formule za identitetsko shvaćanje i za formaciju redovnika svećenika.²⁹ U ne malom broju redova učinjen je izbor da se ima, na primjer, jedinstvena formacija za redovnički život za sve formande, u kojoj može bitna teološka formacija u vidiku prezbiterata ima tendenciju da bude smještena nakon trajnog zavjetovanja, bilo da se izbjegne nepoželjna diferencijacija između braće i klerika u okviru početne formacije, bilo što se percipira kao susljedna formacija za redovnički život i formaciju za svećeništvo, koja kao takva ne pogoduje jedinstvu duhovnog iskustva redovnika prezbitera.

Sve to može zaista uključivati niz teškoća na strani redovnika prezbitera u traženju da jedinstveno živi vlastito biti istodobno svećenik i član ustanove posvećenog života. Ideja da mora sastaviti te stvarnosti kao da su izvanjske ili da mora žrtvovati jednu u odnosu prema drugoj, može samo oštetiti duhovnu snagu koja mora karakterizirati onoga koji je pozvan da dade svega samoga sebe za poslanje povjereno od Gospodina na služenje Crkve. Sama činjenica da se osjeća kadšto «više svećenik nego redovnik» ili «prije redovnik nego svećenik» i obrnuto, po mojem mišljenju simptom je duhovnog života koji ima muke da postigne istinsku sintezu glede vlastitog poziva.

Zacijelo, svjesni smo različitosti modela redovnika svećenika, već prema tipu karizmatске pripadnosti: zacijelo, pitanje se postavlja na različit način za monaha svećenika, za regularnog kanonika, za svećenika koji pripada klerikalnoj ustanovi, ustanovi aktivnog života ili takozvanoj «mješovitoj» ustanovi ili svjetovnom institutu. Zasiurno bi se moralo začu u pojedinosti svih pojedinih modela, nositelja različitih zahtjeva. Ipak, u svakom slučaju, *redovnik svećenik kao takav pozvan da živi na jedinstven način taj svoj specifični identitet.*

Po mojem mišljenju, rizik koji nastaje, rekli bismo *ad extra*, jest rizik temeljne «dijecezanicizacije» redovnika prezbitera kojega vlastito svećeništvo biva življeno u određenom smislu neovisno o vlastitoj karizmatскоj pripadnosti.³⁰ S druge strane,

²⁹ Još kao primjer pogledati za franjevačku obitelj F. NERI, «Miei signori, figli e fratelli». San Francesco d'Assisi e i sacerdoti, EDB, Bologna 2010, i P. MARTINELLI (izd.), Il rinnovamento della vita consacrata e la famiglia francescana, EDB, Bologna 2007.

³⁰ Potiče na razmišljanje vrlo strogi sud u tom pogledu što ga je izrekao isusovac R. ZAS FRIZ DE COL, L'identità ecclesiale del religioso presbitero, u CONFERENZA ITALIANA SUPERIORI MAGGIORI (izd.), Il religioso presbitero nella Chiesa oggi, 111-112: «Karizmatски identitet redovnika prezbitera nije priznat u svakodnevnom životu partikularne Crkve, a što je posljedice određene težnje koja je plod slobodna izbora iste Crkve: onog

ad intra postoji rizik da se vlastito biti prezbiter sve više shvaća akcidentalno prema biti član redovničke zajednice. Na taj je način redovnik prezbiter u pogibli da sve više stavlja u zgrade vlastitu karizmu u trenutku kada se nalazi u dušobrižništvu i da osjeća kao nešto drugotno vlastito biti svećenik shvaćajući se članom vlastite ustanove, kao da mora skinuti sa sebe vlastiti svećenički identitet u trenutku kada se nađe u zajedničkom životu s vlastitom subraćom. U stvari, za redovnika činjenica da je posvećen za svećenika duboko kvalificira identitet vlastitog poziva bilo *ad extra* bilo *ad intra*: ne bi morao prestati biti redovnik u svojoj službi i ne bi morao prestati biti svećenik u zajedničkom životu vlastite ustanove.³¹

Zato, temeljna jednakost koja mora obilježavati sve članove neke ustanove posvećenoga života i vrjednovanje svećenika u brizi za duše ne mogu ni na jedan način otvoriti pristup necijenjenju u odnosu prema prezbiteratu življenu unutar redovničke zajednice ili u određenoj apostolskoj misiji. Bilo da redovnik prezbiter obavlja službu u odnosu na život vlastite ustanove bilo da ju živi u brizi za duše ili u drugom misionarskom obliku, pozvan je da ju živi kao dimenziju vlastitog biti redovnik.

Ide samo po sebi da je s duhovnog gledišta život osobe kao i zajednice toliko zdraviji koliko više posjeduje percepciju prisno sjedinjenu vlastite opstojnosti pozvanoga. Pred ovim prilično raširenima teškoćama, koji mogu biti elementi duhovnog života što ih valja povratiti i snažno naglasiti?

4. Jedinstvo duhovnog života: život kao poziv

Prije nego stavimo koji naglasak na specifičnost duhovnoga života redovnika prezbitera, čini mi se važnim vratiti se jednom temeljnom izrazu glede samog pojma poziva. Naime, ne radi se ponajprije o tome da se suočimo s biti redovnik prezbiter trudeći se da sastavimo dva poziva koja se moraju na neki način «držati zajedno». U tom smislu, nužno je iznova shvatiti pojam poziva u njegovu dubokom antropološkom i teološkom jedinstvu. Ustvari, poziv, kao što je već utvrdio

da se crkveni život i pastoral centrira na partikularnu Crkvu povjerenu svjetovnom prezbiteru i u praksi ograniči prinos redovnika prezbitera na upravljanje župom. Ta težnja nameće izjednačivanje redovničkog klera sa svjetovnim klerom u vršenju službe jer u načelu temeljno zauzimanje redovnika u biskupijama jesu župe i nisu angažirani u prvom redu pazeći na njihovu eklezijalnu karizmu. U crkvenoj praksi razlike između svjetovnog klera i onog regularnog niveliraju se u korist jednostranog dijecezanstva, koje se opravdava pod mottom promicanja pastoralnog jedinstva partikularne Crkve, ostavljajući na taj način po strani karizmu koja proizlazi iz združujuće komunitarne dimenzije skupine redovničkih služitelja”.

³¹ Time se nipošto ne podupire “povlašten” položaj, koji se opravdano mora izbjegavati, budući da je lik Kristova svećeništva služenje i sebedarje. Prije se želi ustvrditi da kako bi se bilo brat među braćom nema potrebe skrivati vlastitu prezbiterску zadaću.

II. vaticanski koncil, prije još nego se poziva na životno stanje ili posebno poslanje, treba shvatiti u njegovoj konstitutivnosti s obzirom na konkretnost ljudske opstojnosti pozvane na udioništvo u božanskom životu (usp. GS 22). Postojati zaista jest biti željeni, trenutak za trenutkom od Boga i biti održavani u biti po njegovoj volji. On nas poziva u Kristu da budemo njegovi pravi sinovi: *sinovi i kćeri u jednorodnom Sinu Božjemu*. Pojam života kao poziva, prema tome, stoji na izvorištu jedinstvene percepcije vlastitog duhovnog života: svatko je u svakom trenutku «činjen» i darivan samome sebi od Boga.³²

U tom se smislu mora također reći da je poziv «dramatična» stvarnost jer naznačuje kako u svakom trenutku sloboda pozvane osobe mora prijanjati ne uz neki vlastiti projekt nego uz volju Božju koja se očituje u njegovoj opstojnosti. U tom smislu redovnik prezbiter ima potrebu, kao svaki vjernik, iznova otkrivati ponajprije da konkretni vlastiti život, dan za danom, u svakoj stvari koju on čini ili živi, jest zvanje, jest odnos s Bogom u Kristu u Duhu Svetomu u stvarnoj imanentnosti crkvenom tkivu. Ta svijest da se živi pred otajstvom Boga, koji nam dolazi u susret u Kristu, u sakramentu i u Riječi, kao i u različitim okolnostima života, kadra je vratiti ono krajnje jedinstvo u kojem opstojnost ima potrebu da bude življena plodovito.

Stoga, redovnik svećenik da bi uzmogao otkriti sklad između vlastitog biti redovnik i vlastite svećeničke službe mora prije svega biti svjestan vlastitog života kao poziva. Ono što mora obilježavati njegov život jest dakle ponizno i ustrajno traženje u svakom trenutku volje Božje. Više nego da bude obuzet time da združi dva identiteta, redovnik prezbiter mora prepoznati da je sam život kao poziv taj koji ima u korijenu ujedinjavati njegovo postojanje, pozvano da stupa u odnos s Bogom živim, prepuštajući se da ga obuzme jedno specifično poslanje, kojim postajemo suradnicima Kraljevstva. U tom smislu i vlastiti put oko osobnog zvanja morao bi biti iščitavan u okviru ove jedinstvene percepcije: odgovoriti na Božji poziv da se bude redovnik nije nešto različito od toga što se prionulo uz svećeničku službu. *U perspektivi života kao poziva redovnik svećenik morat će prepoznati i živjeti karizmu vlastite ustanove i ministerijalno svećeništvo kao subitne*. U tom smislu posvećeni život i prezbiterat tvore u redovniku svećeniku *dvojno jedinstvo*. Sam formacijski put morao bi pogodovati tom izvornom jedinstvu.

5. Unutarnji sklad između biti redovnik i svećeništva

Ovo viđenje čini nam se bitno potvrđeno nekim tvrdnjama crkvenog učiteljstva. Posebno se želim pozvati na jedan znakovit intervent Pavla VI. sutradan

³² Za taj pojam dopuštamo si uputiti na P. MARTINELLI, *Vocazione e stati di vita del cristiano. Riflessioni sistematiche in dialogo con Hans Urs von Balthasar*, Edizioni San Lorenzo da Brindisi (Laurentianum), Roma 2001.

nakon zatvaranja II. vatikanskog koncila i na neke odlomke poslijesinodalne apostolske pobudnice *Vita consecrata*.

18. studenoga 1966. Pavao VI. u jednom intervjuu vrhovnim poglavarima redovničkih redova i kongregacija u Italiji, ušao je u samu bit stvari. Iz teksta izgovorenog u toj prigodi može se dobro razumjeti kako je problematika koja se tiče redovnika prezbitera bila već osjećana neposredno nakon II. vatikanskog koncila.³³

Prije svega, pozivajući se na koncilski nauk, papa potvrđuje vlastitu razliku između dvaju životnih stanja u pitanju: «*recimo u povjerenju: po sebi redovnički stalež ne uključuje niti iziskuje svećeništvo*. On «*tvori potpun stalež zavjetovanja evanđeoskih savjeta*» (PC 10). On «*nije srednji između kleričkoga i laičkoga položaja, ako se ima u vidu božansko i hijerarhijsko ustrojstvo Crkve, nego s obje strane Bog poziva neke vjernike da uživaju taj posebni dar u životu Crkve te da, svaki na svoj način, potpomaže njezino spasenjsko poslanje*» (LG 43). Tim se izričajima dodaje jedna važna napomena: «*U stvari, ipak je u životu Crkve redovničko zavjetovanje bilo združeno sa svećeništvom*» (EVC 4205).

Pavao VI. kratko ulazi u srž povijesti posvećenog života, podsjećajući da se to dogodilo «*prije, u monaštvu i, u tom slučaju, sve ako redovnik zaređen za svećenika nije bio određen za obavljanje pastoralne skrbi*. U naše dane dogodilo se određeno otkriće vlastite vrijednosti monaštva u sebi samom bez svećeništva i kanonsku mogućnost takvog monaštva ozakonio je Koncil (usp. PC 15)». Tom otkriću papa Koncila dodaje snažnu i po nekim vidovima iznenađujuću napomenu: «*No, takvo ostvarivanje monaštva bez svećeništva ne smije nipošto navesti na to da se uzima kao zastranjenje činjenica da se već mnogo stoljeća na Zapadu najveći dio monaha redi za svećenike*». ³⁴ Čemu ta bliskost između monaštva i svećeništva? ³⁵ Odgovor u papinim očima nije nipošto slučajan: «*Ako je, naime, monaštvu pridruženo svećeništvo, to se dogodilo zbog percepcije sklada između redovničkog posvećenja i svećeničkog posvećenja*. Kaže sveti Grgur Veliki: 'Qui Passionis dominicae mysteria celebramus, debemus imitari quod agimus. Tunc ergo vere pro nobis hostia

³³ Usp. Allocuzione Siate i benvenuti di Paolo VI ai superiori maggiori delle famiglie religiose d'Italia, u *Enchiridion della Vita Consacrata. Dalle decretali al rinnovamento postconciliare (385-2000)*. Dvojezično izdanje, EDB-Ancora, Bologna-Milano 2001, 4202-4207; dalje EVC. Vidi također AAS 58/1966, 1178-1182.

³⁴ Ta se primjedba pojačava ako se uzme u obzir činjenica da Pavao VI. tvrdi kako odnos između biti svećenik i istodobno monah ne mora biti po sebi uvjetovano funkcionalnošću: «*Isto se tako ne smije sada uzeti kao opće pravilo da se pozivaju monasi u svećeništvo samo prema potrebama pastoralne službe unutar ili izvan samostana*».

³⁵ Odgovor Pavla VI. na to pitanje temelji se na jednom objavljenom članku nekog monaha koji je htio ostati anonimn, kako se čita u uvodnoj bilješci u članku L.-B. Guerard des Lauriers, OP: *Contemplation et sacerdoce*, u *Angelicum* 42/1965, 463-488.

erit Deo cum nosipsos hostiam fecerimus' (Dial. IV, 59, PL 77, 428)». Dolazimo tako do tvrdnje za nas bitne: «Združenje u istoj osobi redovničkog posvećenja koje ju prinosi posvema Bogu i svećeničkog biljega, suobličuje ju na osobit način Kristu, koji je ujedno svećenik i žrtva» (EVC 4206).

Ako se dakle, s jedne strane, redovnikovo biti ne samo ne suprotstavlja svećeničkom biti nego u nekom smislu na nj upućuje po samoj naravi kršćanskog svećeništva, s druge strane Pavao VI. napominje kako i koncilski nauk o svećeništvu, težišno usredištenu na brigu za duše, ne smije biti krivo shvaćen: «ako je Koncil, u dekretu *Presbyterorum Ordinis*, ocrtao potpun lik svećenika s božanskim moćima koje proizlaze od Krista vrhovnog učitelja, svećenika i kralja, i u vršenju njih u brizi za narod Božji, nije bilo zacijelo u misli Koncila ukloniti njegov razlog postojanja svećeništvu onih monaha koji su ga vršili gotovo isključivo u slavljenju mise» (EVC 4206), upućujući na klasični crkveni nauk o tome, sažet u *Presbyterorum Ordinis* br. 13³⁶ i potvrđen nedavno od Benedikta XVI. u *Sacramentum caritatis* br. 80.

Razmišljanje se zatim uzastopce proširuje na druge oblike redovničkog života: «Taj sklad između posvećenog života po redovničkom zavjetovanju i svećeništva, to posebno suobličenje redovnika svećenika s Kristom svećenikom i žrtvom obistinjuje se u svim drugim oblicima kleričkoga redovničkoga života». Prema tome, može se govoriti o «osobitoj povezanosti među dvama posvećenjima». Još specifičnije: «Posebna veza koja postoji u tim ustanovama između redovničkog zavjetovanja i svećeničke službe ima kao posljedicu da je 'sav redovnički život članova suprožet apostolskim duhom i da se sva apostolska djelatnost oblikovana redovničkim duhom' (PC 8)» (EVC 4207). Na taj način uzajamnost između svećeništva i posvećenog života čini se da pridonosi apostolskost i misionarski polet samom redovničkom posvećenju, a duh redovničke predanosti apostolskoj i ministerijalnoj ulozi.

Netom spomenuti intervent Pavla VI. od određene je važnosti jer je on u stvari o našoj temi jasna «hermeneutika kontinuiteta», a ne prekida s obzirom na tvrdnje Koncila, da se poslužimo uspješnim izrazom Benedikta XVI.³⁷

Iz svega toga ne čini nam se da se može izvući želja da redovnici budu što više i svećenici; to bi bilo po sebi besmisleno anakronističko natezanje. Ipak, to kako Pavao VI. iščitava naš problem uključuje priznanje da su oba stanja u stvari

³⁶ “U otajstvu euharistijske žrtve, u kojoj svećenici obavljaju svoju glavnu ulogu, izvršava se neprekidno djelo otkupljenja i prema tome živo se preporučuje svakodnevno slavljenje, koje je uvijek čin Krista i njegove Crkve, i kad nije moguće da mu pribivaju vjernici”, PO 13.

³⁷ Usp. BENEDETTO XVI, Discorso alla Curia Romana (22. prosinca 2005.), u AAS 98/2006, 44-45.

u prvobitnom odnosu među sobom.³⁸ Dva stanja posebnog posvećenja upućuju jedno na drugo i međusobno se prepleću. U tome je pozivanje na uvjet da lik redovnika prezbitera bude shvaćan u svojem unutarnjem skladu, a ne kao tegobni sastav dvaju identiteta.

Čini mi se da se u pozadini tog interventa mogu tumačiti i sinodalna promišljanja posvećenog života (1994.), a naročito tvrdnje u poslijesinodalnoj apostolskoj pobudnici Ivana Pavla II. *Vita consecrata* (1996.). Pozivam se nadasve na elemente izričito obrađene u br. 30: «Svećenik koji zavjetuje evanđeoske savjete naročito je povlašten u ponovnom oživljavanju u sebi punine Kristova otajstva, zahvaljujući i posebnoj duhovnosti vlastite ustanove i apostolskoj dimenziji odnosne karizme. U prezbiteru se poziv u svećeništvo i u posvećeni život zaista sastaju u dubokom i dinamičnom jedinstvu». Ovdje nam se čini da vidimo potvrđen značaj dvojnog jedinstva na koje je pozvan redovnik svećenik.

Druga se napomena tiče činjenice da taj prisni suodnos ostaje takav neovisno o tome što redovnik svećenik obavlja službu u brizi za duše ili samo *ad intra*, u nekoj apostolskoj ustanovi, ili u ustanovi kontemplativnog života. U stvari, u tome je u igri dubok smisao svećeništva koje je htio Krist. Zaista: «Neizmjerne je vrijedan i prinos što ga pridonose životu redovnici svećenici posvema predani kontemplaciji. Posebno u slavljenju euharistije oni izvršuju čin Crkve i za Crkvu, kojemu pridružuju prinos samih sebe, u zajedništvu s Kristom, koji se prinosi Ocu za spasenje svega svijeta».

Kako se može ustvrditi, bilo intervent Pavla VI. bilo učiteljstvo Ivana Pavla II. slažu se u potvrđivanju sklada koji mora postojati između redovničkog života i prezbiterata. Prije nego plod formacijskog puta pozvane osobe, on je takav snagom same naravi bilo redovničkog bilo svećeničkoga posvećenja. Prema tome, ta dva posvećenja mogu u redovniku svećeniku samo tvoriti plodno dvojno jedinstvo, za koje se treba formirati na odgovarajući način.

6. Prinosna vrijednost evanđeoskih savjeta i svećeništvo novoga saveza

Sklad između redovničkog života i ministerijalnog svećeništva potvrđen od učiteljstva Crkve iziskuje da se bolje razmotri koja je obama zajednička dimenzija koja omogućuje sklad. Čini nam se mogućim prepoznati ju u prinosno-žrtvenoj značajki, vlastitoj bilo karizmi posvećenog života bilo ministerijalnom svećeništvu. Dakako, redovnički život predstavlja duboku *subjektivnu i bezuvjetnu raspoloživost* vjerujuće slobode u nasljedovanju Krista, žrtvujući vlastitu volju i

³⁸ Najjasnije teološko stajalište u ovom smjeru izrazio je, po mojem mišljenju, von Balthasar, koji govori o "jedinstvenom stanju izabranosti" ili o "kvalificiranom pozivu" u kojem razlikuje "stanje savjeta" i "svećeničko stanje"; usp. H.U. VON BALTHASAR, *Gli stati di vita del cristiano*, Jaca Book, Milano 1984; ISTI, *Esistenza sacerdotale*, Queriniana, Brescia .2010. Usp. također A. VON SPEYR, *Christlicher Stand*, Johannes Verlag, Einsiedeln 1977.

vlastiti projekt; svećenički red naprotiv sakramentalno osposobljuje za *služenje objektivnosti kršćanske vjere*.³⁹ Ipak, i takva usredištenost na objektivnu učinkovitost sakramenta uključuje za svećenika punu uključenost vlastite osobe. Praksa evanđeoskih savjeta i ministerijalno svećeništvo predstavljaju nerazdvojno subjektivni i objektivni pol kršćanskog svećeništva. Zato, dvojno jedinstvo koje je redovnik prezbiter pozvan iskusiti ima svoj korijen u onom što je von Balthasar nazvao svećeničkim (nesakramentalnim) pečatom stanja savjeta.⁴⁰ Svijest o toj vrijednosti čini mi se osobito važnom u duhovnom životu redovnika prezbitera ukoliko tvori, osim onoga što smo rekli o životu kao pozivu, kriterij koji ujedinjuje zavjetovanje evanđeoskih savjeta i vršenje prezbiterata. Von Balthasar, ne bez neke izazovne nakane, tvrdi: „Stanje savjeta postoji *prije* svećeničkog stanja, i učenici bivaju privedeni od prvoga k drugomu.“⁴¹ To ne treba shvatiti samo kronološki nego i logički.⁴² S time se bitno želi pozvati na poziv na osobno nasljeđivanje upućen od Isusa, što mijenja temeljnu situaciju učenika, kojim ga Krist poziva da preuzme samo njegovo stanje čistoga, siromašnoga i poslušnoga života, tako da sudjeluje prisno u samome njegovu poslanju. Utemeljenje svećeničkog reda, s ustanovljenjem euharistije, i stvarni prinos sebe što ga Krist čini Ocu za spasenje svijeta u vazmenom otajstvu prethodilo je i omogućeno samom činjenicom da Kristova sloboda posjeduje oblik savršene raspoloživosti, predstavljane savjetima.⁴³ Tu se naime utemeljuje vječno svećeništvo novoga i vječnoga saveza ukoliko upravo u tom radikalnom prinosu sebe Krist se predstavlja kao svećenik, žrtva i oltar, kao savršeno podudaranje između prinositelja i prinesene zbilje, nadilazeći tako starozavjetno svećeništvo: „Ukoliko dakle savršena ljubav Sina posjeduje kao svoje unutarnje modalitete siromaštvo, djevičanstvo i poslušnost i zahvaljujući njima postaje žrtveni prinos, ti modaliteti nisu ništa drugo doli ustanovljenje njegova svećeništva. Naime, Gospodin nije svećenik ni na jedan drugi način nego postajući, aktivnim prinošenjem, pasivna žrtvovana žrtva.“⁴⁴

³⁹ Usp. RAZNI AUTORI, *Il prete. Identità del ministero e oggettività della fede*, Glossa, Milano 1990.

⁴⁰ Usp. u biti H.U. VON BALTHASAR, *Gli stati di vita del cristiano*, 231-284.

⁴¹ Isto, 217.

⁴² Dakako, time se ne kani pozivati se na pojedine redovničke redove i institute posvećenog života kako se pojavljuju u svom povijesnom postanku.

⁴³ Naš je autor posve svjestan činjenice da tri savjeta kao takvi bivaju izriječkom navođeni tek u drugom kršćanskom tisućljeću, s Ivanom de Matha (trinitarci) i svetim Franjom Asiškim. To nije prigovor ako se uzme izvorni smisao savjeta kao oblik kristološke slobode. Kristov je život zaista sasvim određen poslanjem Oca, koji ga šalje u svijet da u sebi uglavi sve stvari i pomiri sve u svojoj krvi prolivenoj na križu (usp. Kol 1; Ef 1).

⁴⁴ H.U. VON BALTHASAR, *Gli stati di vita del cristiano*, 218. Krist Isus “je svećenik ukoliko uspostavlja u sebi jedinstvo poslanja i ljubavi; on posjeduje svećeničku službu samo jer je prinos najizvršnji. I Krist ostvaruje to jedinstvo službe i ljubavi samom činjenicom

Odatle se može shvatiti određena svećenička valjanost samih evanđeoskih savjeta. Oni doista izražavaju oblik Isusova života, njegovu poslušnu, siromašnu i čistu slobodu, s kojom posvema prinosi kao žrtvu svoj život za nas. Otkrivajući tako «svećeničku» dimenziju savjetâ, von Balthasar ih smješta na položaj različit, ali također posvema immanentan kako krsnom tako i ministerijalnom svećeništvu.

U tom smislu redovnik prezbyter, prigrljujući svećeničku službu unutar vlastitog redovničkog posvećenja, izražava kao specifičan oblik života u Crkvi nešto što su bilo dijecezanski prezbyter bilo kršteni vjernik pozvani živjeti, svaki prema vlastitom položaju. Dar milosti objektivno podijeljen po sakramentu uključuje uvijek potpunu sukladnost slobode, koja nalazi u karizmatičnom obliku savjetâ svoj paradigmatični izražaj.

Ako zaista karizma posvećenog života omogućuje «ubradi obilnije plodove krsne milosti» (LG 44), moći će ne manje biti korisna da i ministerijalno svećeništvo redovnikovo, u bilo kojem se obliku ono odvijalo, uzmogne biti plodno na korist svega naroda Božjega.

U konačnici, karizma posvećenog života hrani vjerujuću slobodu da služi s potpunim predanjem i nadahnutim razumijevanjem kraljevstvu Božjemu.⁴⁵ Takva služba može se dobro ostvariti u primanju svećeničke službe koju je, prema tome, redovnik svećenik pozvan živjeti u dubokom jedinstvu sa svojim redovničkim posvećenjem.

Zaključno razmišljanje

Pokušajmo sažeti prevaljeni put. Pošli smo od isticanja nekih problema prisutnih u povijesti odnosâ između kršćaninovih životnih stanja koja se prepleću s odlučnim vidovima moderniteta, koji podupiru određenu redukciju specifičnog značenja svakog životnog stanja. Koncilsko učiteljstvo omogućuje povratiti specifični smisao posvećenog života oko prakse evanđeoskih savjeta i lika ministerijalnog svećeništva u većma pastoralnom smislu. Prihvaćanje tih vrijednosti ipak nije se događalo uvijek na uravnotežen način i zbog novih problematika koje su izbile u desetljećima nakon II.

što je on u isto vrijeme prinositelj i prinos, žrtvovatelj i žrtvovani. On preuzima na se zajedno žrtveni čin i žrtvenu trpnju», isto, 219. U Isusu služni vid nije nešto različito od njegova osobnog predanja iz ljubavi: «Jedno i drugo, aktivni čin raspoloživosti za predanje sebe za žrtvu i susljedni pasivni biti žrtvovan, tvore u unutarnjem stavu Sina jedinstvo koje je u objema fazama jednako savršeno», isto, 218.

⁴⁵ U pozadini ove tematike moguće je razaznati odnos između karizme i institucije, vlastit svemu životu Crkve; ispravno ga je Ivan Pavao II. prikazao u smislu subitnosti ustrojstvu Crkve. Usp. GIOVANNI PAOLO II, Messaggio ai partecipanti al congresso mondiale dei movimenti ecclesiali promosso dal pontificio consiglio per i laici, 27. svibnja 1998., u Insegnamenti di Giovanni Paolo II, 21/1998, 1, 1061-1065, br. 5. Usp. također Ai movimenti ecclesiali riuniti per il II colloquio internazionale (2. ožujka 1987.) u Insegnamenti di Giovanni Paolo II, 10/1987, 1, 476-479.

vatikanskoga. To je donijelo za redovnika svećenika rizik da shvati redovničko posvećenje i svećeničko posvećenje na način jukstapozicije, stavljajući u zagrade karizmu pripadnosti u vršenju prezbiterata u dušobrižništvu i riskirajući da osjeti svećeništvo neinherentnim redovničkom životu. Uzimajući za temu ponovno otkrivanje života kao poziva i oslušujući poslijekoncilsko učiteljstvo Pavla VI. i Ivana Pavla II. nastojali smo pokazati u vršenoj naravi redovničkog života i svećeništva ujedinjujući element koji omogućuje živjeti u plodnom skladu dva posvećenja u istoj duhovnoj osobi. U tom smislu prinos sebe što ga redovnik ostvaruje u vlastitom životu postaje temeljno duhovno raspoloženje da se može živjeti i ministerijalno svećeništvo. To će izbjeći u korijenu njegovo funkcionalno svođenje i smjestiti ga u puninu postojevćenosti sa samim Kristovim srcem. U tom smislu redovnik prezbiter morat će produbiti vlastitu karizmu kao zalihu za življenje svećeništva u punini u službi Crkve, u njezinoj lokalnoj i sveopćoj dimenziji.⁴⁶ S druge strane, morat će se reći da će prezbiterat življen od redovnika morati podupirati produbljenje samog redovničkog posvećenja. Kao što je s pravom napomenuto, redovnik koji prigrbljuje ministerijalno svećeništvo ne mijenja narav ni vlastitog redovničkog posvećenja ni sakramenta reda.⁴⁷ U nekom smislu redovnik prezbiter podsjeća u Crkvi na ono što bi moralo biti vlastito svakom svećeničkom životu i, u dnu, svakoj krsnoj opstojnosti, na potpuno predanje sebe u nasljedovanju Krista. U isto vrijeme redovnik prezbiter podsjeća da, premda se svećenička opstojnost izražava na poseban način u brizi za duše, ipak ona nema manje značenje ako je življena unutar monaške tradicije ili u pastoralnoj dimenziji različitoj od one dijecezanskog klera. Zaista, nijedan poziv u Crkvi, ni onaj najskriveniji i najkontemplativniji, nikad nije radi samoga sebe. Nijedno posvećenje u Crkvi nema značenja privatno, nego samo u Crkvi kao zajedništvu i poslanju. Na taj način, vrjednujući duhovnu baštinu vlastite ustanove, redovnik prezbiter može iskusiti kako življenje ministerijalnog svećeništva omogućuje da se produbi vlastito redovničko posvećenje i kako praksa evanđeoskih savjeta nalazi poseban izražaj u vršenju prezbiterskoga poslanja.

Prema tome, mora se poželjeti da vlast Crkve uvijek sve više cijeni i poštuje lik redovnika prezbitera, upravo ukoliko je nositelj posebnoga karizmatškoga bogatstva i da traži od njega da živi u punini takvo bogatstvo u vršenju svećeništva. Na isti način, i formativno ustrojstvo unutar ustanova posvećenoga života, uza sve nužne razlike, mora podupirati to duboko jedinstvo duhovnog života redovnika prezbitera, na dobrobit same osobe posvećenoga, ustanove i cijele Crkve.

⁴⁶ Na posebnoj karizmi redovnika prezbitera inzistira u svojim razmišljanjima R. ZAS FRIZ DE COL, *L'identità ecclesiale del religioso presbitero*, u *CONFERENZA ITALIANA SUPERIORI MAGGIORI*, *Il religioso presbitero nella Chiesa oggi*, 91-119.

⁴⁷ Usp. V. DE PAOLIS, *Il presbitero religioso e il presbitero secolare oggi*, u *CONFERENZA ITALIANA SUPERIORI MAGGIORI*, *Il religioso presbitero nella Chiesa oggi*, 121-152.